

Міністерство культури та інформаційної політики України

**Державний науково-методичний центр
змісту культурно-мистецької освіти**

«СХВАЛЕНО»

Науково-методичною радою
Державного науково-методичного центру
змісту культурно-мистецької освіти
Протокол № 6
від «06» грудня 2021 р.

**Типова навчальна програма з навчальної дисципліни
«МУЗИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ ФЛЕЙТА»
елементарного підрівня початкової мистецької освіти**

**Київ
2021**

Типова навчальна програма з навчальної дисципліни «МУЗИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ ФЛЕЙТА» елементарного підрівня початкової мистецької освіти.
Київ, 2021. 17 с.

Укладачі: **Сотула М. М.**, завідувача відділом духових та ударних інструментів, викладач Черкаської дитячої школи мистецтв, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, *координатор групи*;
Маліченко Т. П., завідувача відділом духових та ударних інструментів, викладач Харківської дитячої школи мистецтв № 4 ім. М. Д. Леонтовича, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист.

Рецензенти: **Зернаєва О. С.**, викладач циклової комісії «Оркестрові духові та ударні інструменти» Фахового музичного коледжу Дніпропетровської академії музики ім. М. Глінки, завідувача відділом духових та ударних інструментів Музичної школи Дніпропетровської академії музики ім. М. Глінки, спеціаліст вищої категорії, заслужена артистка України;
Стадник Л. І., викладач відділу духових та ударних інструментів Львівського музичного фахового коледжу ім. С. Людкевича, викладач Львівської музичної школи № 6 імені Б.-Ю. Янівського, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист; голова Львівського зонального методичного об'єднання викладачів дерев'яних духових інструментів.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
1. Мета та завдання нормативного змісту типової навчальної програми з навчальної дисциплін «Музичний інструмент флейта»	4
2. Форми організації освітнього процесу	5
3. Форми і засоби контролю навчальних досягнень	6
4. Нормативний зміст, обсяг та результати навчання	6
5. Список інформаційних джерел та рекомендованої літератури	13
ДОДАТОК	17

ВСТУП

Типова навчальна програма з навчальної дисципліни «**Музичний інструмент флейта**» (далі – типова навчальна програма) розроблена з урахуванням вимог до обсягу та результатів навчання, передбачених Типовими освітніми програмами елементарного підрівня початкової мистецької освіти з музичного мистецтва (наказ Міністерства культури України від 24.04.2019 р. № 352), містить загальний нормативний зміст, обсяг та нормативні результати навчання учнів гри на флейті, а також окреслює рекомендовані підходи до планування й організації освітнього процесу в класі флейти.

У типовій навчальній програмі визначено мету, завдання та принципи навчання, обумовлені особливостями вивчення навчальної дисципліни, форми і засоби поточного та підсумкового контролю, рекомендації щодо їх проведення, критерії оцінювання рівня досягнень результатів навчання учнів з урахуванням компетентнісного підходу до навчання, концентровано розкриваються особливості організації вивчення програмового матеріалу тощо.

Нормативний зміст та нормативні результати навчання розподіляються за роками навчання з логічною послідовністю викладення та визначенням орієнтовного розподілу годин на вивчення модулів навчальної дисципліни.

Типова навчальна програма орієнтована на здобуття базових навичок гри на флейті в мистецьких школах (музичних школах, музичних відділеннях шкіл мистецтв), а також може бути використана іншими суб'єктами освітньої діяльності, які реалізують програми позашкільної освіти за мистецьким напрямом.

Опанування нормативного змісту типової навчальної програми забезпечить учням можливість застосовувати набуті в процесі навчання компетентності для творчої самореалізації в повсякденному житті, а також продовжити навчання на наступному підрівні початкової мистецької освіти загально-мистецького або початкового професійного спрямування за фахом.

Нормативний термін навчання за типовою навчальною програмою становить 4 роки для учнів, які розпочали навчання в 6-7 років. Для учнів, які розпочинають навчання за програмою в старшому віці, нормативний термін навчання може бути скорочений на 1-2 роки. У цьому разі навчальний матеріал, передбачений програмою на неохоплений період, ущільнюється викладачем шляхом відведення на вивчення модулів меншої кількості годин, що відображається в індивідуальному журналі учня.

Для учнів з особливими освітніми потребами тривалість опанування змісту навчання, передбаченого типовою навчальною програмою, визначається

індивідуальним темпом набуття учнем/ученицею відповідних компетентностей.

Нормативний зміст типової навчальної програми базується на музично-виконавських традиціях та досягненнях національної, західноєвропейської та інших світових шкіл; враховує актуальні потреби особистості у творчому самовираженні, формуванні образного мислення та емоційно-естетичного досвіду, що сприяє вільному та творчому розвитку особистості учнів.

Типова навчальна програма може бути основою для розроблення викладачем робочої навчальної програми з навчальної дисципліни «**Музичний інструмент флейта**». У робочій навчальній програмі, розробленій на основі цієї типової навчальної програми, викладач деталізує, конкретизує та адаптує нормативний зміст дисципліни, передбачений типовою навчальною програмою, відповідно до місцевих умов і потреб учня/учениці, визначає організаційні форми проведення та види навчальних занять, комплекс художньо-педагогічних технологій та методів викладання, необхідне методичне забезпечення, форми та засоби контролю якості знань учнів з урахуванням індивідуального підходу. А також викладач може реалізувати власний алгоритм викладання шляхом перерозподілу нормативного змісту навчання та зміни послідовності викладення навчального матеріалу дисципліни за модулями, уточнення додаткових обсягів навчального матеріалу та результатів навчання понад визначені типовою навчальною програмою.

1. Мета, завдання, нормативний зміст типової навчальної програми з навчальної дисципліни «Музичний інструмент флейта»

Типова навчальна програма орієнтована на формування в учнів базових навичок гри на флейті, розвиток музично-естетичної культури, прищеплення інтересу до музичного виконавства та мистецтва, формуванню слухацької та виконавської культури, можливості сприймати образний зміст музики і втілювати його в різних видах інструментально-виконавської діяльності, мотивації подальшого навчання гри на флейті.

Мета типової навчальної програми – узагальнення та систематизація нормативного змісту навчальної дисципліни «**Музичний інструмент флейта**» у логічній послідовності та визначення нормативних результатів навчання, досягнення яких забезпечить учням можливість подальшого навчання гри на флейті на наступному (середньому (базовому)) підрівні початкової мистецької освіти.

Завдання типової навчальної програми – надати викладачу інструментарій для розроблення робочої навчальної програми та організації і проведення занять з навчання гри на флейті.

Нормативний зміст типової навчальної програми складається зі змісту навчання, розподіленого за роками навчання та модулями, переліку компетентностей (*здатності виконувати певні завдання за допомогою сформованих знань, умінь, навичок, розуміння, ставлення*), визначених у термінах результатів навчання, що має продемонструвати учень/учениця після засвоєння навчальної дисципліни.

2. Форми організації освітнього процесу

Освітній процес з навчальної дисципліни «Музичний інструмент флейта» здійснюється у формі навчальних занять, заходів поточного та підсумкового контролю. Основною формою занять є *індивідуальний урок*.

Навчання проводиться за модулями. Кожен модуль передбачає формування певної частини компетентностей, що стають основою подальшого навчання та досягнення нормативних навчальних результатів після завершення опанування типової навчальної програми.

Опанування нормативного змісту навчання за типовою навчальною програмою розраховане на мінімальну нормативну кількість навчальних тижнів – 35 тижнів на рік (без урахування канікулярних періодів) та на мінімальний нормативний обсяг часу на опанування програми, який становить:

- для першого та другого років навчання – 35 годин на рік (*1 год. на тиждень*);
- для третього та четвертого років навчання – 70 годин на рік (*2 год. на тиждень*).

У разі збільшення, відповідно до освітньої програми закладу, кількості годин на вивчення цієї навчальної дисципліни робоча навчальна програма має передбачати ширші за змістом та більш високі за рівнем складності, ніж описані в типовій навчальній програмі, нормативні результати навчання.

У разі наявності потреби в учня/учениці вивчення навчальних дисциплін варіативного складника, нормативний зміст типової навчальної програми може бути поєднаний зі змістом інших навчальних дисциплін, зокрема, *читання нот з листа, ансамбль* тощо. У такому випадку обсяг навчального часу збільшується завдяки обсягу навчальних дисциплін варіативного складника освітньої програми закладу за рішенням педагогічної ради.

З метою реалізації індивідуального підходу до кожного/кожної учня/учениці в типовій навчальній програмі передбачено резервний час на кожен рік навчання (до 6 годин). Резервні години (*години, не заповнені нормативним змістом навчання*) входять у загальну кількість навчальних годин, передбачених типовою навчальною програмою, не потребують окремого фінансування та на розсуд викладача можуть бути розподілені на:

- поглиблення та вдосконалення набутих навичок та вмінь учнів або збільшення часу на вивчення окремих модулів у зв'язку з індивідуальною потребою учня/учениці;
- повторення/закріплення пройденого матеріалу;
- репетиції та підготовку до контрольних заходів та/або публічних виступів;
- планування та проведення інших форм роботи (відвідування культурно-мистецьких заходів, пов'язаних зі змістом мистецької освіти тощо);
- відпрацювання нормативного змісту навчання через непередбачувані обставини (карантин, хвороба учня/учениці тощо).

Розподіл годин за модулями викладач визначає самостійно, враховуючи індивідуальну траєкторію розвитку кожного/кожної учня/учениці та забезпечуючи водночас досягнення ними конкретних нормативних результатів навчання, визначених у типовій навчальній програмі. Конкретний розподіл годин за модулями фіксується викладачем у робочій навчальній програмі.

Навчальний репертуар з навчальної дисципліни «Музичний інструмент флейта» формується викладачем самостійно з урахуванням індивідуальних

здібностей та розвитку учнів.

З метою досягнення нормативних результатів навчання рекомендовано проводити не менше одного публічного (концертного) виступу кожного/кожної учня/учениці на рік (концерти класу, відділу (відділення), школи, виступи на мистецьких фестивалях та конкурсах). Строки проведення, періодичність та програми концертних виступів визначаються викладачем.

Враховуючи вікові та індивідуальні особливості навчання гри на флейті, рекомендуються *моделі флейт з загнутою голівкою, з «крапелькою»*.

3. Форми та засоби контролю навчальних досягнень

Для моніторингу рівня навчальних досягнень учнів застосовуються форми **поточного** та **підсумкового** контролю.

Поточний контроль здійснюється:

- під час навчальних занять (поурочний контроль);
- за підсумками кожного модуля (модульний контроль).

Поточний контроль може здійснюватися у формі контрольних уроків, прослуховувань, заліків, у тому числі технічних. Для забезпечення якості навчання технічний залік рекомендовано проводити на третьому-четвертому роках навчання (протягом 7 – 9 модулів).

Конкретні форми поточного (поурочного, модульного) контролю визначаються викладачем відповідно до робочої навчальної програми, яка схвалюється методичним об'єднанням або відділом/відділенням.

Підсумковий контроль здійснюється після завершення кожного року навчання.

На 1 і 2 роках навчання захід підсумкового контролю з навчальної дисципліни **«Музичний інструмент флейта»** є складовою комплексного іспиту, відповідно до типової освітньої програми, та передбачає узагальнення інформації щодо динаміки зростання рівня навчальних досягнень учня/учениці за кожен навчальний рік.

На 3 році навчання підсумковий контроль здійснюється під час контрольного заходу, що передбачає перевірку навчальних досягнень з навчальної дисципліни **«Музичний інструмент флейта»**.

Підсумковий контроль після завершення 4 року навчання проводиться у формі іспиту з навчальної дисципліни **«Музичний інструмент флейта»**, на якому здійснюється перевірка досягнених учнем/ученицею навчальних результатів та зіставлення їх з конкретними нормативними результатами навчання, визначеними типовою або робочою навчальною програмою.

4. Нормативний зміст, обсяг та результати навчання

Перший рік навчання

Назва модуля	Зміст навчання	Орієнтовна кількість годин	Результати навчання
Навчальний модуль 1. <i>Ознайомлення з інструментом (донотний період*)</i> .	Ознайомлення учня/учениці з інструментом. Історія музичного інструмента. Різновиди флейт, будова	8	Знає будову інструмента та правила догляду за ним. Знає назви складових інструмента.

<p>Формування постановки ігрового апарату та виконавського дихання</p>	<p>інструмента; правила догляду за флейтою. Організація загальної постановки виконавського апарату, звільнення м'язів, пристосування до інструмента. Ознайомлення з аплікатурою. Формування виконавських навичок гри на флейті, підготовчі вправи. Формування звуковисотних уявлень. Ознайомлення з динамікою, ладами, різними ритмічними фігурами. Постановка виконавського дихання.</p>		<p>Вміє розрізнити напружене і вільне положення корпусу.</p> <p>Демонструє елементарні знання аплікатури під час гри на флейті. Грає подовжені звуки. Грає найпростіші вправи.</p> <p>Повторює та простує за викладачем простий ритм.</p> <p>Знає різницю між простим і виконавським диханням.</p>
<p>Навчальний модуль 2. Початок застосування нотної грамоти.</p> <p>Формування сприйняття нотного тексту. Читання нот з листа.</p>	<p>Вивчення тривалості нот та пауз, відтворення нотного запису. Формування взаємозв'язку між звуком та його графічним зображенням.</p> <p>Продовження роботи над правильною та вільною постановкою виконавського апарату та виконавським диханням. Розвиток слухової уваги, слухового контролю.</p> <p>Розвиток музичної пам'яті.</p> <p>Формування уявлення про можливості сили звука.</p>	<p>8</p>	<p>Розрізняє запис тривалості ноти (ціла, половинна, чверть, восьма) та відповідні паузи. Виконує по нотах простий музичний матеріал. Повторює (грає) на флейті за викладачем п'єси з простими ритмами. Розумно чергує заняття та відпочинок, поступово і обережно нарощує навантаження.</p> <p>Вміє описати враження після прослуховування творів різних жанрів та характерів. Набуває навичок вивчення тексту напам'ять. Учень/учениця і батьки усвідомлюють важливість регулярних домашніх занять для опанування рухових навичок.</p>
<p>Навчальний модуль 3. Організація первинних аплікатурних навичок.</p> <p>Штрих <i>detache</i>. Штрих <i>legato</i>. Поняття: такт, розмір, темп.</p>	<p>Удосконалення постановки виконавського апарату та виконавського дихання. Формування раціональної постановки ігрового апарату. Виховання усвідомлення в учнів залежності якості звука від вільного стану виконавського апарату.</p>	<p>19</p>	<p>Демонструє взаємодію рук, дихання, м'язів обличчя, язика. Уникає зайвих м'язових напруг і скутості ігрового апарату. Усвідомлює залежність якості звуку від вільного стану виконавського апарату.</p>

<p>Первинні уявлення про тональність.</p> <p>Продовження роботи над постановкою виконавського апарату та виконавського дихання.</p>	<p>Вивчення штриха <i>detache</i>.</p> <p>Удосконалення навичок попереднього планування роботи.</p> <p>Розвиток навичку читання нот з листа музичних творів. Ознайомлення зі штрихом <i>legato</i>.</p> <p>Мажорні та мінорні гами у тональностях до одного знака при ключі.</p> <p>Робота над етюдами. Застосування понять: такт, розмір, темп. Формування раціональної постановки ігрового апарату.</p> <p>Уявлення про динамічну шкалу.</p>		<p>Демонструє початкові навички гри на флейті штрихом <i>detache</i>. Вміє чітко визначати послідовність виконання завдань. Вміє сконцентрувати увагу на виконуваній задачі. Читає з листа нескладні п'єси.</p> <p>Знає, що таке штрих <i>legato</i>, як він позначається в тексті та як його відтворити на інструменті. Грає гами у тональностях до одного знака при ключі в одну октаву у повільному темпі (♩= 60-75). Виконує нескладні етюди. Застосовує поняття: такт, розмір, темп. Відпрацьовує поставлені викладачем завдання шляхом багаторазових повторень. Має уявлення про динамічну шкалу: <i>f</i>, <i>p</i>, <i>mf</i>, <i>mp</i>, <i>crescendo</i>, <i>diminuendo</i>.</p>
Резервні години:	6	Відповідно до робочої навчальної програми.	
Всього годин у навчальному році:	35		

*Додатний період навчання може бути продовжений або скорочений залежно від віку, здібностей та індивідуальних можливостей учня/учениці.

На підсумковому контрольному заході учень/учениця грає напам'ять 2 п'єси (на вибір викладача) у межах опанованого навчального матеріалу.

Очікувані результати першого року навчання:

- знає основні прийоми гри на флейті;
- володіє основними навичками гри на флейті;
- знає основи музичної грамоти, основні штрихи;
- володіє навичками виконання легких п'єс;
- вміє визначити характер музичних п'єс, аналізувати рух мелодії.

Другий рік навчання

Назва модуля	Зміст навчання	Орієнтовна кількість годин	Результати навчання
<p>Навчальний модуль 4. Правильний розподіл</p>	<p>Подальша робота над постановкою виконавського апарату та виконавського дихання.</p>	<p>16</p>	<p>Контролює стан м'язів та положення рук, володіє виконавським диханням.</p>

<p><i>виконавського дихання.</i></p> <p>Формування режиму домашніх занять. Знаки альтерації.</p> <p>Вивчення мажорних та мінорних гам до одного знаку при ключі. Гармонічний мінор.</p>	<p>Відпрацювання навичок правильного розподілу виконавського дихання. Формування художньо-образного мислення.</p> <p>Робота над використанням різної сили звука.</p> <p>Нотний текст з випадковими знаками альтерації (дієз, бемоль, бекар). Мажорні та мінорні гами у тональностях до одного знаку при ключі.</p> <p>Вправи та етюди.</p>		<p>Вміє правильно розподіляти виконавське дихання.</p> <p>Вміє із застосуванням художньо-образних уявлень передавати зміст музичного твору. Намагається використовувати різну силу звука під час виконання творів. Знає як позначаються знаки альтерації та як їх відтворити на інструменті.</p> <p>Грає мажорні та мінорні (гармонічний мінор) гами у тональностях до одного знаку при ключі у дві октави з <i>arpeggio</i> тризвуків (♩ = 75-90). Грає вправи та етюди середніх труднощів. Усвідомлює важливість регулярних домашніх занять для вдосконалення гри на інструменті.</p>
<p>Навчальний модуль 5. Контроль та коригування стану ігрового апарату.</p> <p>Музична фраза.</p> <p>Штрих <i>staccato</i></p>	<p>Виконання комбінованих штрихів. Опрацьовування плавних міжрегістрових переходів. Продовження роботи над постановкою виконавського дихання, розвитком внутрішнього слуху за допомогою прослуховування різного музичного матеріалу. Музична фраза як складова частини мелодії.</p> <p>Удосконалення штрихової техніки, ознайомлення зі штрихом <i>staccato</i>. Правила публічного виступу.</p>	<p>19</p>	<p>Виконує комбіновані штрихи. Володіє навичками гри в різних регістрах. Контролює стан м'язів рук та діафрагми. Вміє уважно слухати, активно уявляти почуте, вірно відтворити.</p> <p>Демонструє динамічний рух у фразі та визначення кульмінації в межах фрази. Відрізняє різкий та плавний початок і закінчення звука. Вміє виконувати штрих <i>staccato</i>.</p> <p>Зосереджує увагу на завданні, що виконує.</p>
<p>Резервні години:</p>		<p>6</p>	<p>Відповідно до робочої навчальної програми.</p>
<p>Всього годин у навчальному році:</p>		<p>35</p>	

На підсумковому контрольному заході учень/учениця грає напам'ять не менше 2-х п'єс (на спільний вибір викладача і учня/учениці) у межах опанованого навчального матеріалу.

Очікувані результати другого року навчання:

знає музичну грамоту, основні штрихи, основні музичні жанри;
володіє навичками гри на флейті на цьому етапі навчання;
здійснює інтонаційний контроль під час виконання;
володіє фразуванням, навичками читання нот з листа.

Третій рік навчання

Назва модуля	Зміст навчання	Орієнтовна кількість годин	Результати навчання
Навчальний модуль 6. Контроль та коригування стану ігрового апарату. Розвиток координації рухів та удосконалення штрихової техніки	<p>Мажорні та мінорні гами у тональностях до двох знаків при ключі.</p> <p>Етюди та вправи.</p> <p>Виконання вузьких та широких інтервалів за принципом компромісності та парадоксальності звуковедення.</p> <p>Продовження роботи над формуванням художньо-образного мислення.</p> <p>Розвиток слухових уявлень про якісний звук.</p> <p>Розвиток самоконтролю над ігровим апаратом учня/учениці.</p> <p>Удосконалення штрихової техніки: <i>detache, legato, staccato</i>, комбіновані штрихи.</p> <p>Вивчення штриха <i>marcato</i>.</p> <p>Вивчення тріолей.</p> <p>Методи самоконтролю під час виконання домашніх завдань.</p> <p>Вивчення італійських назв основних музичних термінів та понять.</p>	32	<p>Грає мажорні та мінорні гами у тональностях до двох знаків при ключі з <i>arpeggio</i> тризвуків (♩ = 90-105).</p> <p>Виконує етюди та вправи на закріплення штрихової техніки.</p> <p>Вміє контролювати інтервальне співвідношення при виконанні вузьких та широких інтервалів.</p> <p>Визначає на слух характер прослуханого твору та вміє описати свої враження.</p> <p>Розуміє як контролювати якість звуку під час зміни штрихів.</p> <p>Вільно виконує штрихи <i>detache, legato, staccato</i>.</p> <p>Вміє виконувати штрих <i>marcato</i>.</p> <p>Вміє виконувати тріолі.</p> <p>Вміє організувати, контролювати та систематизувати самостійну роботу.</p> <p>Використовує такі засоби контролю як метроном, тюнер.</p> <p>Демонструє знання італійських назв основних музичних термінів.</p> <p>Проявляє свої емоції під час виконання творів.</p>

<p>Навчальний модуль 7. Штрих «подвійне» staccato.</p> <p>Розвиток слухо-моторної координації.</p> <p>Ознайомлення з хроматичною гамою.</p> <p>Удосконалення штриха «подвійне» staccato. Продовження роботи над формуванням якісного виконавського звуку</p>	<p>Ознайомлення зі штрихом «подвійне» <i>staccato</i>.</p> <p>Розвиток співпадіння атаки звуку та руху пальців при виконанні штриха «подвійне» <i>staccato</i>.</p> <p>Формування навичок самостійного налаштування інструмента. Застосування тюнера.</p> <p>Освоєння хроматичної гами.</p> <p>Гра мажорних та мінорних гам та комбінованими штрихами.</p> <p>Удосконалення навичок виконання штрихів <i>detache, legato, staccato</i>, «подвійне» <i>staccato</i>.</p> <p>Удосконалення навичок читання з листа.</p>	<p>38</p>	<p>Контролює співпадіння атаки звуку та руху пальців під час виконання штриха «подвійне» <i>staccato</i>, контролює синхронну роботу пальців, атаківих функцій амбушюра і системи виконавського дихання.</p> <p>Самостійно контролює свій ігровий апарат під час домашніх занять.</p> <p>Вміє налаштовувати флейту як за допомогою тюнера, так і без нього.</p> <p>Виконує хроматичну гаму від зручних за теситурою звуків у помірному темпі.</p> <p>Виконує мажорні та мінорні гами комбінованими штрихами.</p> <p>Виконує штрихи <i>detache, legato, staccato</i>, «подвійне» <i>staccato</i>.</p> <p>Виконує нескладні музичні твори. Слідкує за принципами побудови мелодії під час гри і намагається читати на один такт вперед.</p>
<p>Резервні години:</p>	<p>6</p>	<p>Відповідно до робочої навчальної програми.</p>	
<p>Всього годин у навчальному році:</p>	<p>70</p>		

На підсумковому контрольному заході учень/учениця грає напам'ять не менше 2-х різнохарактерних творів (на спільний вибір викладача і учня/учениці) у межах опанованого навчальноо матеріалу.

Очікувані результати третього року навчання:

володіє основними штрихами і вміє виконувати їх в різних комбінаціях;
вміє працювати над звуковеденням, інтонаційною та ритмічною точністю;
володіє фразуванням, навичками читання з листа;
активність, виразність, показ особистого ставлення до виконуваного твору.

Четвертий рік

Назва модуля	Зміст навчання	Орієнтовна кількість годин	Результати навчання
<p>Навчальний модуль 8.</p>	<p>Поняття великої форми: сонатна форма, рондо, варіації.</p>	<p>32</p>	<p>Має поняття великої форми.</p>

<p>Ознайомлення з музичними творами великої форми.</p> <p>Робота над розвитком техніки для виконання творчих завдань.</p> <p>Продовження роботи над технічним розвитком та формуванням художньо-образного мислення</p>	<p>Гра мажорних та мінорних гам у тональностях до трьох знаків при ключі; хроматична гама. Етюди та вправи.</p> <p>Метроном як засіб точного визначення темпу. Робота над фразуванням, розуміння змістовної сутності музичного твору.</p> <p>Використання засобів музичної виразності в залежності від жанру та характеру твору.</p> <p>Удосконалення вміння використовувати різну силу та якість звука у виконанні творів різного характеру та жанру.</p> <p>Навички виконання творів різної стилістичної спрямованості, підбір заданих мелодій по слуху. Уявлення про агогіку. Застосовування допоміжних варіантів аплікатури.</p>		<p>Грає мажорні та мінорні гами у тональностях до трьох знаків при ключі з <i>arpeggio</i> тризвуків; грає хроматичну гаму (♩ = 105-120) .</p> <p>Свідомо опрацьовує етюди та вправи на різні види техніки. Виконує інтервальні вправи, октавні переходи. Знає призначення та вміє користуватися метрономом. Вміє працювати над фразуванням, розуміє змістовну сутність музичного твору. Розуміє, які засоби музичної виразності потрібно використовувати у творах різного жанру та характеру. Демонструє художні можливості інструмента та закріплює виконавську техніку. Використовує різну силу та якість звука у виконанні творів різного характеру та жанру. Вільно виконує по нотах та напам'ять музичний матеріал середньої складності. Володіє навичками виконання творів різної стилістичної спрямованості і підбору заданих мелодій по слуху. Розуміє поняття «агогіка». Вміє під час самостійної роботи працювати над складними технічними елементами в сповільненому темпі та застосовувати допоміжні варіанти аплікатури.</p>
<p>Навчальний модуль 9. Накопичення технічних ігрових навичок, удосконалення слухо-моторної координації.</p> <p>Підготовка до виконання мелізмів. Підготовка до підсумкового контролю</p>	<p>Удосконалення навичок виконання штрихами: <i>detache, legato, staccato</i>, «подвійне» <i>staccato</i>; тріолі, пунктирний ритм та комбіновані штрихи.</p> <p>Формування навичок виконання мелізмів (форшлаг, трель, мордент).</p>	<p>38</p>	<p>Вільно володіє штрихами <i>detache, legato, staccato</i>, «подвійне» <i>staccato</i>, комбінованими штрихами. Відтворює на інструменті пунктирний ритм, тріолі. Постійно контролює та корегує виконавський апарат. Вслухається в якість звука та корегує його за потребою. Знає як позначаються в нотному тексті мелізми. Виконує форшлаг, трелі, морденти.</p>

	Технічне вдосконалення програмних творів. Формування власного емоційного ставлення до музичних творів. Точність відтворення нотного тексту та характеру. Розвиток здатності самоконтролю та відповідальності.		Виконуючи програмні твори, застосовує увесь передбачений в них спектр засобів музичної виразності. Точно відтворює нотний текст. Виконує музичні твори з власним відчуттям та емоційним забарвленням.
	Резервні години	6	Відповідно до робочої навчальної програми.
	Всього годин у навчальному році	70	

На підсумковому контрольному заході учень/учениця грає напам'ять 2 твори (на спільний вибір викладача і учня/учениці, один з них – твір великої форми.

Очікувані результати четвертого року навчання:

інтонаційно точно відтворює нотний текст музичних творів, які грає;
застосовує весь спектр засобів музичної виразності, що передбачені в нотних текстах (у межах навчальної програми);
правильно застосовує технічні прийоми, опановані в межах навчальної програми;
виконує музичні твори з емоційним забарвленням;
демонструє культуру публічного виступу, сценічну витримку та володіння емоціями.

5. Список інформаційних джерел та рекомендованої літератури

Методична література:

1. Апатский В. Н. Основы теории и методики духового музыкально-исполнительского искусства: учебн. пособие. Киев : НМАУ им. П. И. Чайковского, 2006. 432 с.
2. Барановский П. П. Звуковысотный анализ свободного мелодического строя. Киев : Изд-во Акад. Наук Укр. ССР, 1956. 83 с.
3. Диков Б. А. О дыхании при игре на духовых инструментах. Москва : ГМИ, 1956. 101с.
4. Диков Б. А. Методика обучения игре на духовых инструментах: учеб. пособ. Москва : ГМИ, 1973. 75 с.
5. Должиков Ю. Н. Техника дыхания флейтиста. *Вопросы музыкальной педагогики*. Москва, 1983. Вып. 4, С. 6–18.
6. Должиков Ю. Н. Артикуляция и штрихи при игре на флейте. *Вопросы музыкальной педагогики*. Вип. 10. Москва : Музыка, 1991. С. 29–41.
7. Искусство игры на духовых инструментах и вопросы музыкальной педагогики: сб. ст. Вып. 45. Москва, 1979. 222 с.
8. Кушнір Я. В. Технологія виконавства на флейті. Луганськ : Книжковий світ, 2008. 100 с.

9. Наймушина Ю. О., Плохотнюк О. С. Основы теории и методики обучения при игре на флейте: навч. посіб. Луганськ : вид-во ДЗ «ЛНУ ім. Т. Шевченка», 2011. 148 с.
10. Носов В., Горбаль Я. Деякі сучасні виконавські засоби при грі на духових інструментах. Львів : ВВПДУ «ЛП», 1997. 16 с.
11. Платонов Н. И. Школа игры на флейте. Москва : Музыка, 1999. 157 с.
12. Система детского музыкального воспитания Карла Орфа / под ред. Л. А. Баренбойма. Ленинград : Музыка, 1970. 160 с.
13. Тризно Б. Флейта. Москва : Музыка, 1964. 50 с.
14. Флейта. Методика обучения: сб. ст. Санкт-Петербург : Композитор, 2001. 260 с.
15. Цыбин В. Н. Основы техники игры на флейте. Ленинград : Гос. муз. издат., 1940. 112 с.
16. Ягудин Ю. О. О развитии выразительности звука. Методика обучения игре на духовых инструментах. Вып. 3. Москва : Музыка, 1971. С. 193–203.
17. Daniel L., Škola hry na altovou zobcovou flétnu. Praha, Panton, 1974. 48 p.
18. Götze W., Die Schulblockflöte in C, Leipzig, Pro Musica Verlag, 1981. 43 p.
19. Scheck G., Die Flöte und ihre Musik. B. Schott's Söhne, Mainz, 1975. 264 p.
20. Towarnicki E., Szkoła na flet, część I, III Krakow, PWM, 2009. 154 p.
21. Trevor Wye, Il flauto per i principianti, Accademia Italiana del flauto, Roma, 1992. 56 p.
22. Trevor Wye, vol. I. Il suono, Riverberi sonori. Roma, 1997. 46 p.
23. Trevor Wye, vol. II. Tecnica, Riverberi sonori. Roma, 1997. 44 p.
24. Trevor Wye, vol. III. Articolazione, Riverberi sonori. Roma, 1997. 39 p.
25. Trevor Wye, vol. IV. Intonazione e vibrato, Riverberi sonori, Roma, 1997. 32 p.
26. Trevor Wye, vol. V. «Respirazione e scale», Accademia Italiana del flauto, Roma, 1992. 56 p.

Нотна література:

1. Альбом ученика – флейтиста для 1–3 класов ДШМ / сост. Д. К. Гречишников. Москва : Музыка, 1969. 46 с.
2. Альбом юного флейтиста. Учебный репертуар дитячих музичних шкіл. Випуск 1 / укл. А. С. Коган. Київ : Музична Україна, 1988. 40 с.
3. Блок-флейта. Репертуарний збірник для початківців. Київ : Музична Україна, 1984. 59 с.
4. Бураков Ф. Збірка п'єс для блок-флейти, сопілки. 2012. 72 с.
5. Волшебная флейта: Альбом популярных пьес / сост. И. Ф. Пушечников. Москва : Музыка, 2007. 56 с.
6. Гислер-Хаазе Б. Mini Magic Flute: учебное пособие. Universal Edition, 2015. 136 с.
7. Должиков Ю. Нотная папка флейтиста №1. Тетрадь №1. Москва : Музыка, 2004. 48 с.
8. Должиков Ю. Н. Хрестоматия для флейты 3–4 класс. Москва : Музыка, 2005. 136 с.
9. Должиков Ю. Н. Хрестоматия для флейты. Пьесы. Москва : Музыка, 2005. Ч. 1. 48 с., Ч. 2. 2005. 52 с.
10. Жульєв А. Блокфлейта для 1–3 класів дитячої музичної школи. Тернопіль: Навчальна книга-Богдан, 2008. 96 с.

11. Избранные произведения для флейты / сост. В. И. Дегтярева. 2-е изд. Москва : Музыка, 2003. 56 с.
12. Келлер Э. Пятнадцать этюдов для флейты. Москва : Сов. композ., 1947. 19 с.
13. Кискачи А. Ю. Блок-флейта. Школа для начинающих. Санкт-Петербург : Композитор, 2016. 32 с.
14. Коровицын В. Пьесы для флейты и фортепиано. Санкт-Петербург : Композитор, 2005. 25 с.
15. Легкие пьесы и ансамбли для флейты / сост. Чернядьева О. С. Педагогический репертуар ДШМ. Санкт-Петербург : Северный Олень, 2000. 32 с.
16. Мазур Я., Чеботарь Д. Блокфлейта. Репертуарний збірник для початківців. Київ : Музична Україна, 1984. 20 с.
17. Мальцев Б. А. Школа игры на блокфлейте: учеб. пособ. Санкт-Петербург : Лань; ПЛАНЕТА МУЗЫКИ, 2007. 48 с.
18. Музыка, которую выбираю. Пьесы для флейты и фортепиано. Переложение Вишневого В. Санкт-Петербург : Композитор, 2004. 20 с.
19. Музична колекція (п'єси для флейти з фортепіано): нотна зб. навч. репертуару для закладів початкової мистецької освіти / уклад. Сотула М. М. Київ ; Черкаси, 2020. 61 с.
20. Огороднова-Духанина Т. Пьесы для флейты и фортепиано. Для учащихся младших классов ДМШ и ДШИ. Санкт-Петербург : Союз художников, 2015. 42 с.
21. Оленчик И. Хрестоматия для блокфлейты: пьесы и ансамбли. Москва : Современная музыка, 1998. 68 с.
22. Островський Ю. Дударик. Збірка легких п'єс для флейти у супроводі фортепіано (переклади, обробки та оригінальні твори). Рівне : ФОП Колодяжний Р. М., 2018. 48 с.
23. Платонов Н. И. Школа игры на флейте. Москва : Музыка, 1999. 157 с.
24. Покровский А. В школе и дома : метод. пособие для обучения игре на блокфлейте. Москва : Советский композитор, 1985. 68 с.
25. Покровский А. Начальные уроки игры на блокфлейте. Москва : Музыка, 1982. 79 с.
26. Портнов Г. Поющий утром. Пьесы для флейты в сопровождении фортепиано (2-3 годы обучения). Санкт-Петербург : Союз художников, 2005. 21 с.
27. Пушечников И. Азбука начинающего блокфлейтиста. Москва : Музыка, 2007. 56 с.
28. Пушечников И. Школа игры на блокфлейте. Москва : Музыка, 2007. 80 с.
29. Семенова Н. И., Новикова А. Г. Пьесы для начинающих (для флейты в сопровождении фортепиано). Санкт-Петербург : Композитор, 1998. 32 с.
30. Симонова В. Кроха (сборник для блокфлейты 1–2 класс). Москва : Окарина, 2009. 148 с.
31. Станкевич И. В. Легкие этюды для блок-флейты и фортепиано. Москва : Престо, 1996. 32 с.
32. Сторожева Т. Н. Сборник пьес, этюдов и ансамблей для блок-флейты: учеб.-метод. пособие. Пенза : ООО Эмузин, 2004. 80 с.
33. Учебный репертуар дитячих музичних шкіл, 1 клас / ред.-упоряд. Д. І. Гречишников. Київ : Музична Україна, 1977. 47 с.
34. Учебный репертуар дитячих музичних шкіл, 2 клас / ред.-упоряд. Д. І. Гречишников. Київ : Музична Україна, 1978. 44 с.

35. Флейта для 4 класу. Журнал «Музична школа». Випуск № 104. Київ : Музична Україна, 2017. 56 с.
36. Флейта. Твори і перекладення А. Вінокурова. Журнал «Музична школа». Випуск № 128. Київ : Музична Україна, 2019. 56 с.
37. Чайковский П. И. Альбом пьес : Переложение для флейты и фортепиано. Москва : Музыка, 2009. 56 с.
38. Этюды для флейты 1–5 класс / сост. Ю. Н. Должиков. Москва : Музыка, 2005. 64 с.
39. Юрисалу Х. 24 урока на блокфлейте. Упражнения и пояснения для начинающих. Санкт-Петербург : Композитор, 1985. 54 с.
40. Яковлева М. Флейта. 25 легких пьес для флейты и фортепиано. Учеб. пособ. 1–2 классы детской музыкальной школы, Санкт-Петербург : Композитор, 2018. 36 с.
41. Flute Musik for Beginners. Editio Musica Budapest, 1971. 48 p.

Нотні інтернет-ресурси:

1. Ноти українських композиторів : веб-сайт. URL: <http://ukrnotes.in.ua/index.php> (дата звернення 13.03.2020).
2. Сайт каталогів нотних архівів : веб-сайт. URL: <http://www.free-scores.com> (дата звернення 23.11.2020).
3. Нотний архів : веб-сайт. URL: <http://www.sheetmusicarchive.net> (дата звернення 04.02.2020).
4. Нотний архів : веб-сайт. URL: <http://www.mutopiaproject.org> (дата звернення 18.09.2021)
5. Флейта.Ноты для флейты : веб-сайт. URL: <http://nlib.org.ua/ru/pdf/flute> (дата звернення 12.09.2019)
6. Musicnotes : веб-сайт. URL: <https://musicnotes.info> (дата звернення 27.09.2021)

Критерії оцінювання рівня досягнення результатів навчання

Метою оцінювання є визначення рівня навчальних досягнень учня/учениці в оволодінні змістом, визначеним цією типовою навчальною програмою на кожному з етапів навчання.

Оцінювання має бути систематичним і послідовним, спрямованим на підтримку учнів в їх навчальних успіхах, розуміння ними власного прогресу навчання й формування бажання досягати навчальних результатів за типовою навчальною програмою; не передбачає порівняння з досягненнями інших учнів та не залежить від складності опанованого репертуару, темпу набуття компетентностей тощо.

Завданнями оцінювання навчальних результатів учня/учениці є: формування у нього/неї позитивної самооцінки, впевненості у власних можливостях і здібностях; виховання ставлення до власних помилок як до підґрунтя для подальшого розвитку та вдосконалення; мотивування до досягнення максимально можливих результатів навчання.

Оцінювання досягнень учня/учениці, залежно від років навчання, рекомендовано здійснювати у таких формах: вербальне (*формувальне*) оцінювання – для навчальних досягнень учнів 1–2 років навчання як опис досягнення (досягнули чи не досягнули нормативних результатів) та рівня досягнення навчальних результатів згідно з визначеними типовою навчальною програмою; *бальне* оцінювання (виставлення оцінки в цифровому виразі) – для навчальних досягнень учнів 3–4 років навчання.

Рекомендована система для оцінювання рівня навчальних досягнень учнів		
Рівень навчальних досягнень	на 1-2 роках навчання	на 3-4 роках навчання (у разі застосування 12-бальної шкали)
Початковий	потребує значної допомоги	1-3 бали
Середній	досягає результату з допомогою викладача	4-6 балів
Достатній	демонструє помітний прогрес	7-9 балів
Високий	має значні успіхи	10-12 балів

Оцінка рівня досягнення учнем/ученицею нормативних результатів навчання не повинна враховувати його/її участі в конкурсах, фестивалях тощо.

Інформація щодо оцінювання результатів навчання учнів є конфіденційною. Вона обговорюється лише під час індивідуальних зустрічей викладача з учнем/ученицею та його/її батьками або консультацій з фахівцями, які беруть участь у розробленні індивідуальної траєкторії розвитку учня/учениці.

Оцінювання в процесі **поточного контролю** здійснюється відносно рівня досягнення учнем/ученицею нормативних результатів навчання кожного уроку (у разі встановлення робочою навчальною програмою) та за кожним модулем.

Оцінювання в процесі **щорічного підсумкового контролю** здійснюється відносно рівня досягнення учнем/ученицею нормативних результатів навчання, передбачених типовою навчальною програмою на завершення кожного навчального року.

Оцінювання в процесі **підсумкового контролю** здійснюється за результатами опанування типової навчальної програми в повному обсязі та передбачає перевірку набутих фахових компетентностей за показниками, що відповідають нормативним результатам навчання, визначеним типовою навчальною програмою.